

Dekadenca, nova literarna smer.

Spisal dr. Vl. Foerster.

vetovna literatura, zastopana po mlajšem naraščaju pisateljskem, je ubrala novo umetniško in duševno smer, moderno smer ‚par excellence‘, katera se lahko smatra za dediča vseh prejšnjih smeri, ker druží v sebi vse njih pridobitve in slabosti. Ta moderna struja nastopa kot mlada struja ter si prisvaja bodočnost. Imenuje se »moderna«, sploh pa »dekadenca«.

Vzrasla je v Francozih v Parizu; saj pa tudi ni nobeno drugo mesto po vsem kulturnem svetu bolj pripravno poprišče, na katerem bi se mogel le-ta sijajni eksotički cvet s svojo mamilno, opojno vonjavo bujnejše razvijati. Baudelaire in Verlaine, Mallarmé, Jean Moréas, Saint-Pol-Roux, René Ghil, Peladan, Vignier, Regnier, Maurice Barrès i. dr., in med Belgijci Maurice Maeterlinck so le nekateri in glavni značilni francoski zastopniki rečene moderne smeri.

Razvila se je pa »dekadenca« tudi v Angliji (Oskar Wilde), v Italiji (Gabriele d'Annunzio), v nordiški literaturi (Arne Garborg, Hans Jäger, Christ, Krogh, Hjalmar Christensen, deloma tudi Ibsen v svojih zadnjih dramah »stavbenik Solness«, »mali Eyolf«). Razen v Franciji pa so sedaj najugodnejša tla za dekadenco na Nemškem. Nemci imajo v svojih vrstah dekadente vsakovrstnih barv in nijans, od senzitivnega Hermanna Bahra pa do perverznega Arenta in satanskega Przybyszewskega. Tudi Dunaj ima svoje dekadente v Schnitzlerju in Dörmannu.

Našla je pa dekadence pot hitro tudi v Čehe. Danes se druží pod njeno zastavo večina najmlajših pesniških talentov. Izmed prvih so bili Jaroslav Kvapil, Otakar Auředníček in Jaromír Borecký. Izmed najnovejših, katere bi lahko imenovali proti prejšnjim radikalne dekadente, se odlikujejo F. X. Šalda, Jiří Karásek, Arnošt Procházka, Otakar Březina, Jan Vorel, Anton Sova. Njih glasilo je mesečnik »Moderní revue pro literaturu, umění a život« (naročnina 3 gld. na leto), ki izhaja v Pragi pod uredništvom Arnošta Procházke, in po nekoliko tudi v Brnu izhajajoči mesečnik »Niva« (naročnina 3 gld. na leto).

V nastopnih vrsticah narišemo naravo in značaj ter pomen te novodobne literarne smeri ter se bomo pri tem opirali zlasti na

obširno, temeljito pisano kritiško študijo F. V. Krejčija, ki je pod zaglavjem »Dekadence« objavljena v češkem mesečniku »Naše Doba«, v II. letniku (1895) na str. 492. in sl.

Nazivek »dekadenca« nikakor ne izraža pravega značaja tega novega umetniškega pojava, kateri ni dekadenten v navadnem smislu besede, ki znači propadanje. Dekadenca se imenuje rečena smer le radi tega, ker so nekateri njeni zastopniki — apostoli povzdignili s ponosno ironijo naziv »dekadence«, s katerim so jih nasprotniki s prva grdili, za bojno svoje geslo.

Materijal, s katerim grade dekadentje, zavzemajo le-ti iz kultur skoro vseh stoletij. Iz dobe klasiške krasote imajo svoje geslo, da zadošča umetnost sama sebi; od romantikov so povzeli žarovitost v koloritu in tenek čut za obliko; umetnost rokoko-dobe in japonska umetnost jih vodita k bizarnostim in pa k cizelovanju filigransko nežnih umetnostnih igrač; orient jim je podal strastne pojave pohotnosti in nekateri orientalski kulturi so jih opozorili na perverzije poltnega nagona, na oni demonsko tajnostni tok, kateri se pretaka od starega veka semkaj skozi vso kulturno zgodovino, in kateremu prisojamo vse tajne verske nauke od babilonskih magov tja do srednjeveške kabalistike in do modernega spiritizma i somnambulizem, kult Satanov, srednjeveške prazne vere o čarovnicah, ekstaze flagelantov — s kratka vse one tajne kulte, v katerih se druži pohotno razkošje z misticizmom. Vse to podaja tudi dekadenci ne le psihološki materijal, ampak tudi terminologijo, imenstvo.

Da označimo v glavnih potezah ono, kar je tipično za dekadentno smer, si oglejmo najpreje njeno zunanost, pred vsem njene besede, njeno dikcijo in njeno obliko.

Besedišče dekadentov ni univerzalno, mnogostransko, ne obsega vsega jezikovnega zaklada; dekadentje so namreč v jeziku izbirčni, enostranski. Dekadent izbira iz vse jezikovne zaloge zgolj neke vrste in skupine besed. Čim bolj je dekadenca razvita, tem ožje in ekskluzivnejše je njeno besedje. —

Kažeta pa se nam na prvi hip dva glavna toka dekadence, katera izvirata tako rekoč z dveh nasprotnih polov. Nahajamo namreč na eni strani liriko, odlikujočo se po izrazih, ki kar najbolj označujejo nežnost in plemenitost dušnega čuvstva; te vrste lirika mrzi vsakršno vsakdanjost in navadnost. Labodi, slavčki, rože, lilije, rubini, harfe, kitare, vonji vseh vrst, biseri — s kratka vse, kar spominja na razkošje, komfort in eleganco, vse to spada v nje slovarski arzenal. Vedno se ponavljajoči pridevki kakor »vonjav, zlat, snežen, čaroben,

svet« i. t. d., in eksotičke besede kakor kantilena, fiola, feerija, fantom, nostalgija, parfum i. t. d. dajejo njenemu besedišču znak komforta in delikatnosti. V prostem, nevezanem prevodu sledi tu kot primer nekaj stihov iz Jar. Boreckega knjige pesmi »Rosa mystica« :

V nostalgiskih sanjah, od katerih žara me senci peko,
plamti tvoje telo, v škrlat lilijenega inkarnata stkano,
kakor sijajna vaza, polna težkega vonja,
ki rosi prognancem balzamsko smrt ljubezni i. t. d.

V isto vrsto spadajo izrazi, ki karakterizujejo napeto stanje nervozne duše in nežnega trpečega telesa, n. pr. v verzih Jiří Karáska (v prozo prevedeno):

V gorke sanje so ognji razbeljeni legli.
Kakor vlažen pepel prši čuvstev prah.
A vse se meša v moten škrlat
In v telo, ko da bi bodle trde igle i. t. d.

In odtod stopamo v raznih nijansah nizdolu do drugega spodnjega pola, kjer rabi dekadentni lirik v nasprotju s prvimi barbarski doneče, razmršene besede, izražujoče prenasičenost in gnus. Nikoli pa ne zabrede dekadent v banalnost ali trivialnost, kajti tega se boji. Dekadent sega tu po tajnostnih, t. j. po malo znanih in malo rabljenih izrazih mističnih ved, sega po čudnih arhaizmih in po terminih, katere sicer nahajamo v patoloških spisih, ne pa v liriki. Za primer nekaj prosto preloženih verzov iz Arnošta Procházke »Prostibolo duše« :

Črna maša slavi svoje orgije na opsovanih simbolih Boga,
kal onečašča ženitno postelj deviških nevest,
altarje lesbiške ljubezni zastirajo oblaki kadila,
spasmodiški krči lomijo nesramnih žen nage ude i. t. d.

Kaj radi rabijo dekadentje besede, ki so povzete liturgiji katoliške cerkve, n. pr. Tailhade:

Lilija! lilija! lilija! O bledost nečloveška!
Platno štol! srce hladnih katehumenov!
Neoskrunljiva hostija, darovana našim nadam!

Skladba, stilizacija in kompozicija imajo pri dekadentih svoje značilne posebnosti; tu pogrešamo povsem onega trdnega okostja, ki bi združevalo besede v pravo celoto. Dekadentu so najljubši nenavadni efektni izrazi, v skladbi pa vlada anarhija, govor se razvija in razburja nervozno in občutljivo. Dekadentu ni ideja glavna stvar, ampak občutek, hipni vtisk, dostikrat pa zgolj kaka trma in

samovoljnost. Bourget pravi: »V dekadentnem slogu se trga celotnost knjige, da postanejo strani neodvisne druga od druge, strani se trgajo, da postanejo stavki samostojni, stavki pa se trgajo, da postanejo besede samostojne.« Opušča se tudi stalna in umetna oblika pesmi; dekadentna pesem je dostikrat zgolj vrsta posameznih, tudi logiški samostojnih stavkov in vzklikov v nevezani besedi. Podamo tu primer iz pesmi Jiří Karáska:

Moje srce, jetnik mračen,
drgeče od dolgega časa
in od praznine samote
v ječi spleena,
moj zrak, obupen tujec
v sivosti dojmov
blodi po plani mestnega trga,
kjer v lužah težke kaplje
vrve, vrše — i. t. d.

Prost vsake spone, neobtežen po vezani besedi in obliki, nam slika dekadentni pesnik duševno stanje, in zato nas njegova beseda veliko bolj poprime, nego drugih pesnikov, pri katerih poeziji ne vemo, kaj jim je narekoval naravni čut, in kaj zgolj ritem in rima. Tako prevladovanje zgolj dinamskega elementa podaje dekadentni poeziji muzikalnost. Po muzikalnosti besedosledja pa hrepeni vsaki dekadent.

Težnja po lepozvočnem jeziku pa omejuje zlasti izbiranje besed in je vzrok, da zagreše dekadentje mnogo povsem nerazumljivih in nepreložnih stihov, ki si jih ne moreš tolmačiti drugače, nego da jih je rodil zgolj zvočni efekt, lepglasje.

Združena pa je s tem tudi težnja po nijansah. Verlaine pravi v neki svoji pesmi: »car nous voulons la nuance encore, pas la couleur, rien que la nuance!« — Barva je geslo romantikom, glasba in nijansa je geslo dekadentom. Nijansa — to se pravi: ne stvar kot taka, ne polni, naravni nje vtisk, marveč zgoščena, destilovana tvarina, precejena skozi skrajnje tanko mrežico nervozno občutljive, delikatne notranjosti.

Dekadentje izločujejo iz vsake stvari vse, kar bi bilo banalno, znano, in kar bi se ponavljalo, in obožavajo zgolj one sence, linije in gube kake osebe ali stvari, ki so najnežnejše in najbolj skrite. Največji ponos je dekadentu, da iztakne na kaki stvari to, česar ni še nihče preje našel, da preišče stvar intimneje, nego so jo drugi. Na tak način odpirajo dekadentje umetnosti novo, doslej še ne izorano polje in se h kratu kot duševni aristokratje povzdigujejo nad ostalo

maso, katera ni zmožna, da bi pojmila kako stvar drugače, nego zgolj v njenem navadnem, vulgarnem smislu.

Tako potenciranje najnežnejših ekstraktov vseh snovi, ekstraktov, ki so že sami izvlečeni iz ekstraktov — tako zgoščevanje pojmov je seveda dostikrat na kvar njih bistvu in pretvarja besede v meglene simbole, v pregibne algebrajske količine; taka poezija ni potem nič drugega, nego težkoumna, zamotana igra destilovanih, zgoščenih vtiskov, oblik in črt, vonjav in barv, nikakor pa ni pristen izraz stvari samih. Tu podamo v prostem prevodu nekaj stihov Otokarja Březine:

V tvojih pogledih, Nezasledna, sem zaman dušo kopal,
ko temne megle oblak nad daljo kraja je legel:
dim lastnih misli iz tvojih vonjav mi je vzhajal,
in lastne krvi vzdih sem čutil v svoji bridkosti.

Srce je trepetalo, ko k tvojemu sem se sklanjal,
mrak lastnih iluzij iz tebe z barvo sem srebal,
in lastne duše glas iz tvojih molitev je tarnal,
ko na svojem oltarju odprla si meni misal

(Konec prihodnjič.)

List za listom.

Spisal Premec.

red dvonadstropno, začrnelo trško hišo z velikim obokanim vhodom je vrvela mnogoštevilna množica. Gnetli so se stari in mladi, ženske in otroci, vmes so se pa svetlikali bajoneti trških in okoliških orožnikov.

Gori v drugem nadstropju je vršila v veliki sobani naborna komisija svoj posel.

Iz prvega nadstropja se je razlegalo skozi malo omreženo okence hripavo petje nekaterih potrjenih fantov. Čulo se je glasno prekljanje, surovo zabavljanje in smejanje, a tudi napol zadušeno ihtenje...

Bil je pust aprilski dan. Črez strmo robovje bližnjega gorovja je kar na mah zapihala ostra sapa, pobirajoč po potih drobni pesek in škrepeč ga v lica in oči. Od bližnje reke je priplul vlažen zrak, da je postalo kaj mrzlo. Ljudje, težko pričakujoč izida današnjega nabora, so se zavijali tesneje v svoja oblačila in silili so proti vhodu. Toda vsi niso mogli noter. Razšli so se po bližnjih krčmah; a od tam so pošiljali skrivaj bokale vina pod ono zamreženo okno, da so romali po spuščnem motvozu navzgor in potem v žejna grla novih rekrutov.

Dekadenca; nova literarna smer.

Spisal dr. Vl. Foerster.

(Dalje.)

Materijalna stran dekadentne literature — to je: prigodki, fakta, dejanja, izbor časa in kraja — kaže težnjo po nenavadnem in novem. Vvaja nas dekadent ali med svet rafinovanega komforta, ali pa v kalno gnusobo in moralno propadlost, seveda ne v navadnem pomenu, ampak, čeprav je vse še hujše, je vendar vse bolj fino in rafinovano.

Dostikrat se pa to oboje družijo; vnanji komfort in sijaj fine kulture je plašč, pod katerim se skrivajo perverzni zločini ali pa grozni, polublazni položaji, kakor n. pr. v novelah, ki jih je spisal Edgar Allan Poe. Leni, mehki komfort, poln lahke, čarobne poluluči, poln medlih parfumov in rafinovanih umetnosti ugaja razdraženi poltnosti in žeji po razkošju. Taka je navadno scenerija v dekadentnih spisih. Volja in razum tistih oseb, ki nam jih slikajo dekadentje, sta oslABLJENA in pokončana, njih življenje je zgolj vegetiranje v živčnih senzacijah, vedno z nova umetno pripravljanih in oživljenih. Osebe v dekadentni literaturi niso ljudje z naravnim dušnim ravnotežjem, temveč so med človeštvom to, kar so med rastlinstvom cvetlice, ki se vzgajajo po rastlinjakih v nenaravno toplem zraku, ki so prenasočene od prebujne, po umetnem načinu dovajane hrane. Tako umetno cvetje je pač krasno, eksotično, mamljivo-vonjavo; toda njega deblo je zarana izsesano, izsušeno, brez soka in stržena, in prezgodaj mora rastlina poginiti. — Onemu cvetju bi primerjali razum in čuvstvovanje dekadentnih oseb, a njih voljo in nravno energijo — tistim trhljim deblom.

Včasih zopet, kadar meni dekadentnik, da ne bi ugajala rafinovanost komforta in razkošja, tedaj išče rafinovanost v — preprostosti in naivnosti. Dasi je dekadentni pesnik sam skrajnje nervozen, prenasočeno od uživanja vsakršne kulture, vendar zavija svoje misli in čuvstva v primitivne kostume, ki nas spominjajo naivnih, preprostih kulturnih oblik. Semkaj spadajo belgijskega pesnika Maurica Maeterlincka drame s tistimi otročjimi kralji in princezinjami.

Pravzaprav pa ni dekadentu nič kaj posebno za materijalno stran literature; glavnega težišča išče on v psihološki vsebini svojih umotvorov. Zunanji prigodki, čas in kraj, kostum, osnutek dejanja so

dekadentom zgolj sredstva za izraze lastne duše in jim služijo zgolj za simbol. Radi tega se nazivlje nova smer premnogokrat tudi simbolistiška smer.

Vprašanje nastane, kakšne vrste psihologije zlasti neguje dekadenca, t. j. katere dušne strani največ pojasnjuje, in na katero stran čitateljevega duha najbolj vpliva?

Pred vsem je nam zabeležiti, da za idejo in voljo ni mesta v dekadentni literaturi; dekadentna umetnost se izogiblje sploh vsega, kar bi vzbujalo namisel, da izk uša doseči kak namen; izogiblje se vsake tendence, pa si bodi etiška, ali narodnostna, ter se zadovoljuje s tem, da zadošča kot umetnost sama sebi. Dekadenca ni umetnost, ki naj vodi in blaži narod, veliko množico; dekadenca je umetnost zgolj za izvoljence.

Nič kaj bolj ne upošteva dekadenca čuvstev in strasti, dokler so namreč naravnega značaja; če jih rabi, jih pretvarja, razpara in kombinuje. Čuvstva in strasti so domena romantikov, kateri so jih znali odevati v žaren kolorit; a znali so v istini s svojimi proizvodi jasno in naravno vplivati na čitatelja. Še dandanes sta nam n. pr. Heine in Byron sveža, večno nova, a njiju današnji nasledniki ponavljajo le to, kar je že davno znano, razhojeno, prisiljeno. Ni čuda; kaj je še preostalo n. pr. današnjemu erotiškemu pevcu? Od dobe romantikov pa do naše dobe se je porabilo in potratilo že tolikanj čuvstvanja in strasti, da se nam dandanes že gabi večno ponavljanje istih tonov. Zato zapuščajo dekadentje to izhojeno pot ter stopajo po psihološki lestvi globlje nizdolu k doslej nerazkritim plastem živčnega življenja. Tu je pravo poprišče dekadence, tu je čaka prebogata žetev novega spoznavanja in preobilna paša še neobdelanih umetniških predmetov. Namesto ideje, volje in čuvstva vlada v dekadenci — občutek.

Dekadenca je nekako v notranjost obrnjeni naturalizem, ki razkriva tajne resnice človeške duše in živčnega sestava — lahko torej tudi rečemo, da je dekadenca naturalizem v psihološki umetnosti.

Razni pa so načini, po katerih se proizvaja ta dekadentna psihologija. Nekateri se vglabljujejo v notranjost iz samega razkošja, ki je nahajajo v spoznavanju samem; naganja jih k temu tista vedoželjnost, tisti nagon po spoznavanju, ki je prirojen človeški duši. Po temnih globinah in rovih človeškega duha razkopavajo dekadentje in trpe sami pri tem do skrajnje mere, celo do blaznosti; navzlic temu nočejo ustaviti svojega raziskavanja, ker jih sili na to tisti modernemu človeku vprav tragiški nagon k neprenehnemu iskanju resnice. Semkaj

spadajo polublazni spisi poljsko-nemškega satanista Stanislaja Przybyzewskega »Todtenmesse«.

Zopet drugi dekadentniki se posvečujejo kultu živčevja ne kakor prvi iz interesa za spoznavanje, ampak radi uživanja. To so epikurejci duha in razuma, katerim so vse kulture, vse ideje, tuje in lastne, slasti in strasti, sploh celi svet eno neizčrpno morje užitka, katerim ni duša drugo nego mehanizem, ki prejmlje, in ki vzbuja vtiske. To so aristokraški duhovi visoke individualnosti, odvrnjeni od vsega, kar navadni svet nazivlje dolžnost, altruizem in požrtvovalnost; egoistiški so, toda prenežno in prebogato razviti duhovi.

Dekadenca je torej pojav duhov, katerim preseda hoja po običajnih potih, in kateri strastno, krčevito hlepe po tem, kar je novo, nenavadno. Dekadenca pa je tudi izraz duhov, ki so utrujeni od preobilne izobraženosti. Dekadenca se poraja v možganih, skozi katere so prešle ideje in nazori vseh možnih kultur in dob, katere tlači teža nakopičenega spoznanja — v možganih, katere je že oslabila boleсна strast do dušnega analizovanja — v možganih, skrajnje nežnih in rafinovanih. Dekadentje ne verujejo več v nobeno stvar, se ne vdajo več nikaki navdušenosti ali požrtvovalnosti; popolnoma je oslABLJENA in uničena njih volja. Radi tega je dekadence brez idej, je skeptična, brez vsake tendence, je formalistiška, je živčnega in pohotnega značaja.

Dekadenca je naposled izrazilo aristokratiških in individualistiških duhov; skeptičnost napram družbinskim idealom, umetniški ponos in ponosna zavest, da zadoščajo sami sebi, označuje te duševne aristokrate in individualiste ter jih razlikuje od vsega ostalega človeštva; oni smatrajo literarno in umetniško svoje delovanje zgolj za razkošje, katero ima vrednost samo v sebi.

Kot literarna smer nastopa dekadence v liriki zoper stari romantizem, v romanu zoper naturalizem. Romantizem se zdi dekadenci že preveč izhoben in izžet, prazen, brez vsake psihologije. Naturalizem je pa dekadenci presurov, brutalen, češ, da se omejuje zgolj na fakta, da je brez vzleta in mistike.

Dekadentje so pravi pravcati otroci sedanje pretirane kulture, nje skrajnji izrastki. Trpe vse bolesi in bolezni modernega človeka, toda ne potrudijo se, da bi se jih iznebili ter jih ozdravili; ampak svoje in svojih vrstnikov patološko stanje smatrajo za najhvaležnejši predmet svoje umetnosti.

V tem oziru je dekadence, kakor smo že poudarili, zgolj literatura izvoljencev, ne pa literatura velike narodne mase. Človeštvo v

svojih širokih vrstah ni še utrujeno od izobraženosti, prenasičeno od kulture, marveč hrepeni še vedno po svojih doslej nedoseženih idealih, katerih mu je res tudi treba, zlasti tistim narodom, ki se gospodarski in kulturno še vedno vzpenjajo. Narod, ki šele teži po izobraženosti in po blagostanju, ima še vedno neke ideale, v katere veruje, in za katere se žrtvuje. Kjer so razmere še preproste, idilske, kjer še ni dušne prenasičenosti in kulturne utrujenosti, tam niso ugodna tla za dekadenco. Upravičeno je torej, da smatramo dekadenco za izrodek velikih mest, tistih velikanskih središč kulturnega in pa tudi gmotnega komforta.

Naj priobčimo tu ob koncu razprave še nekaj vzgledov dekadentnega pesništva iz češke, francoske, laške in nemške literature. Slovenski prevod se tesno naslanja na izvirnike, oziroma na češke prevode, objavljene v češkem mesečniku »Moderní Revue«. Ker zanima čitatelja zlasti spoznati, kake so misli dekadenta, in pa kako in s kakimi besedami jih izraža, je bilo treba podati kolikor moči vesten prevod. Opustila se je zato v slovenskem prevodu rima tudi pri pesmih, v katerih je izvirno. Nasilno utesnjevanje prevoda v rime bi bilo le v kvar vsebini ter besedilu prevedenih stihov. Tudi Čehi podajajo prevode dekadentne literature brez rime in prezirajo dostikrat celo ritem, prirejajoč prevod zgolj v obliki proze.

Otokar Březina.

Tihota.

Čemerna tihota, oblaki pepelnati,
pričakovanje, razlito po drevju premrem, po barvah uvelih
in v tesni zgoščavi vod,
tihost pokopališč, kjer tisti leže, ki prijateljev niso imeli,
tihost cerkva, kjer še se kadi iz ugasnjenih sveč,
kjer zadnje molitve ostale dehte iz težkega zraka,
lilij vrtovi, v katerih medleli so oni, ki pili opojni so dih,
padanje somraka onim na slede, ki: »z Bogom« so klicali,
tihost utrujenih duš!
Vaši pogledi zaletajo liki prozorni metulji v prijatlov se lica,
sméhljajev iščejo tam, počitka razburkani vnemi;
kličete: Vdarite le v klavirje, zmikastite speče jim ritme,
vzkrikne da strast jim, in blaznost kipeče krvi
brizga naj jim iz tonov!
Bojite se glasov, ki spe v tihoti molčeči,
kakor za somrakov tlečih večerno zvonjenje oddaljenih mest,
tarnanje morij neznanih,
mrtvecev vaših kjer vzkliki se penijo v valov kipenju:
Klicí zaman so: Udarite le v klavirje, zmikastite speče jim ritme,
vzklikne da strast jim, in blaznost kipeče krvi

7*

brizga naj jim iz tonov!
 Žgoče ozračje tihote uspava vzburkane ritme,
 tonov sesa veselost srebrno, in vdušeno vene v nji,
 kar je z jeziki plamenimi švigalo v cvetju strastnih melodij.
 Ko mehka preproga, duši ki sovražne korake, se širi okoli tišina.
 Mrzel na licu vi čutite vzdih in v duši lastno ime,
 v krožečih valovih se vtapljate časa in žali neznanih,
 iz kojih je stopala duša vam nezavedna od veka do veka,
 svetlikajoča ko mezga iz korenin rodov pokopanih
 bolesterne setve Najvišjega,
 iz ogonov večne tihote.

Aloisius Bertrand.

Zopet pomlad.

Vse misli in vse strasti, ki vzburkavajo
 smrtnikov srca, so sužnji ljubezni.

Coleridge.

Zopet pomlad — zopet kaplja rose, ki se bo zibala trenotek v
 mojem grenkem kelihu, in ki se iz njega izgubi kakor solza.

O moja mladost! tvoje radosti so pozeble od poljubov časa, a
 tvoje bolesti so preživele čas, katerega so udušile na svojem nedriju.

In ve, ki ste oskuble svilo mojega življenja, o žene! če je kdo
 v romanu moje ljubezni varal, nisem to bil jaz, in če je bil kdo varan,
 niste bile ve!

O pomlad! mala ptica preletalka in vendar le naš gost, ki poješ
 melanholiški v vejevju hrastovem!

Zopet pomlad — zopet žarek majskega solnca na čelu mladega
 pesnika, v svetu, na čelu starega hrasta, v gozdu!

Paul Verlaine.

Somrak mistiškega večera.

Spomin s Somrakom
 plamti rdeče in drgeče na obzorju tlečem
 Nadeje v plamenih, ki se oddaljuje,
 ki narašča kakor stena
 tajinstvena, kjer se mnogi cveti
 — dahlija, lilija, tulipan in zlatica —
 spenjajo po mrežah in vijo
 z bolehnim puhom
 težkih in gorkih vonjav, katerih strup
 — dahlija, lilija, tulipan in zlatica —
 moje čute, mojo dušo in moj razum preplavljajo,
 v brezmejno omotico mešajo
 Spomin s Somrakom.

(Poèmes saturniens.)

Gabriele d'Annunzio.

Sledovi.

In ti se vračaš, Življenje? Vračaš se k meni s smehljajem zagonetnim, v rokah uvele nosiš vence.

In ti se vračaš, Ljubezen? Skrivaj se vračaš in v rokah ponarejenega vina spet staro mi čašo ponujaš.

De življenje: — Ozri se nazaj, na stare sledove za sabo!

De Ljubezen: — Pij! — in stare zopet besede ponavlja o opojenju novem in o neznanem čaru.

Moja duša de: — Zaman me vabita. Sen zadnji sem dosnila. Nikak me sen nov več ne vname.

A vendar zre nazaj, ozirajoča se v stare sledove. O tihi gozd posušeni in mrtvi, ki ga ni zabiti moči!

Jiří Karásek.

Ekstatiški sonet.

Le zmeraj više k nebu v svetnika koprnenju speti! In brez madeža, Gospod, slediti Tebi! Umirati v opojni beloti nedotaknjenih lilij in v svetih radostih razcvitajočih se nedolžnih popkov!

V hrepenenju po belih bajilih drgeče mi duša liki monštranca, ki je zastrta v blede dime kadila, ko tistih sen, ki gredo k prvemu obhajilu, ki jim ni še dihnila mrzlo v lice dvomov kalna senca.

O najbledejše srebro, ki tvoiš krste svetcev v gotiških cerkvah, kjer lampe medli kristal gori kakor v tesnem srcu utrujena togotnost!

Ekstaza sveta! vzplamteti v luč čiste lampe in v medli svit kristala v tvojem, Kriste, svetišču, bolj kot kadila vonj, bolj kot Skrivnosti slava!

Antonín Sova.

Preteklost.

Črno sem videl vodovje skoz drevje, upognjeno k zemlji, doge so mrtve žarele, vanje negibni so stolpi štrleli.

Tam ni živelo nič, vzdihnilo ne in ne vzcvetelo, megle zamokle valijo se in taja se žoltasti sij.

Izza trohneče globine cureli so s somračnim zorom puhori, sence potapljale so se v puho, razpršenem daleč na milje.

Dol po stopnicah, po stezah skoz mesečno modre dobrave potniki v belih odejah stopali so v globino

ob molitvah duhovnov, vonju kadilnic, kropilnic rožljanju, upirajoči poglede navzgor — nad njimi se ziblje valovje . . .

Vse, kar cvetelo na pomlad tisočih je let, tu gnije, v zmesi posečenih cvetov rdečih in belih plove tu vrhu vódvja,

devam krog glav in kolen, krog pasov, krog prsi mrtvih, starcev ob truplih zelenih in bledih; v vrvenju plovočem

letina gnila ovočja, listov odpadlih in smradljivih rib,
žito žetev tisočih polni in kuži tu vzduh . . .

Proga se zlata nad vsem blešči iz Neznanega,
pada v globine in šviga na kupe mrličev,

širi v smrtno vodovje nejasen in širen se svit,
a vse je tam spalo, ni možno, ni možno, ni možno nikogar zbuditi.

Alfred Jarry.

V a m p i r.

Ziblji se v kelihu na tokih rožnatega olja, potapljay se v kelihu na tokih bledega olja, tresi se od groze v kelihu na tokih črne noči, lučica nočna, in bodi lampa mrtveca! Angelji stražniki, obsevani od zvezd, odnašajo svoje lampe.

Spava, in njegovo telo, njegovo telo emajlasto z žilicami Sèvreske modrine, počiva prav mirno na velikem zamolklem ležišču. Ziblji se v kelihu na tokih rožnatega olja, lučica nočna, in razlij svoj sladki sij, vonjavi sij na speče dete.

Slušajte! Noč trga svoj plašč. Zdajci je nekaj vzkriknilo na okenski šipi. Nemirne zavese, napnite hitro svoja pernata krila na jasnem steklu. Umirajoča nočna lučica, potapljay se v kelihu na tokih bledega olja.

Noč se je ponorila kakor sivi dež. Vampir se je priplazil kakor črni polž. Prelivaj solze, okenska šipa, grenke solze absinta. In, okno, dvigni svoj veliki križ, med tem ko se plazi, ko škriplje in se reži veliki krempljež.

Bitje grozno in nedoločno, noč v besnosti ga je izbljula kakor težak val, ki plove in ki se lomi ob kamenje majaka. Šipa okna se trese, a njegovo oko se od groze širi. Nočna lučica, umirajoča, potapljay se v kelihu na tokih bledega olja.

Dete spi. Njegovo emajlasto telo z žilicami Sèvreske modrine počiva povsem mirno na velikem zamolklem ležišču. Ziblji se v kelihu na tokih bledega olja, lučica nočna, in razlij svoj težki sij v žvepleno paro nad pečim detetom.

Okenska šipa prasketa. Telo polža drgeče v senci. Dete se prebujaja, in velike veje njegovih oči, upognjene v noč, spuščajo svoje peruti. Trepeči od groze, lučica nočna, in bodi lampa mrtveca!

Teme so mreža, polna brezimnih pošasti. Zvezdnate okenske šipe so na svojih jasnih mestih zastrte s podjedi.

Ni več kelih drugo nego vaza, polna smole. Angelji stražniki, obsevani od zvezd, so ugasnili svoje lampe.